

якість, а плакають її, розвиваючи в дитині агресивність. Якщо батьки не звертають увагу на агресивні реакції своєї дитини, то вона починає вважати, що така поведінка дозволяється.

Великий вплив на психологічний стан дітей має телебачення. Шкідливим для їх емоційного здоров'я є багаточасовий перегляд телевізійних передач: як мультфільмів, так і художніх фільмів, в яких є сцени жорстокої спрямованості. Таким чином, діти під час гри стикаються із серйозними ситуаціями, імітують телевізійні сцени насильства, ототожнюючи себе або з жертвою, або агресором і переносять ці сцени у реальне життя. Якщо не можна заборонити перегляд телепрограм, тоді слід дорослим активізувати пояснювальну роботу з дітьми.

Агресивність, що формується в дитинстві, залишається стійкою рисою характеру та зберігається протягом життя людини. Здійснення психолого-педагогічної корекції агресивної поведінки дітей доцільно починати вже у старшому дошкільному віці, бо дошкільний вік відіграє виключно важливу роль у формуванні та закріпленні основних тенденцій поведінки дітей, у тому числі й агресивних.

О.П.Шароватова

ГУВЕРНЕРСТВО ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Практика гувернерства, що відродилася в державі на початку 90-х років минулого століття, переживши складності економічного, соціально-вікового, професійного характеру, продовжується і зміцнює своє існування.

Сьогоднішня гувернантка, хоча часто цим красивим словом називають репетитора або няньку, - це домашній вихователь, який займається навчанням дітей. До її обов'язків входять і послуги няньки, і виховання дитини, і розвиток її мислення, знайомство з оточуючим світом,

відвідування театрів, виставок, музеїв, гуртків, із школярами вона також має виконувати домашні завдання. Інколи, за бажанням батьків, гувернантка може виконувати одночасно і роль репетитора – поглиблено вивчати з дитиною іноземну мову, математику чи музику.

Практика свідчить, що гувернантку частіше за все наймають дошкільникам, щоб підготувати їх до майбутнього навчання, рідше – для школярів і зовсім рідко – для старшокласників.

Домашнє виховання – словосполучення досить незвичне для сучасної педагогічної термінології. Більш звичніше звучить сімейне виховання, батьківська педагогіка або виховання в сім'ї. Часто говорять і пишуть саме так. Наприклад, розробляючи методiku і техніку виховання в сім'ї, вчені педагоги, психологи, лікарі частіше за все стурбовані різними аспектами батьківської педагогіки.

А чим же відрізняється домашня педагогіка? Дослідники зазначають, що є в домашній педагогіці своя, важко вловима специфіка. Та специфіка, яка по-новому висвітлює, збагачує педагогічне знання про дитину і дозволяє зробити процес виховання цілеспрямованим, розумним та успішним. І, що є немаловажливим, процесом радісним як для вихователів (батьків, педагогів, гувернерів), так і для дітей, їхніх вихованців.

Специфіка феномену “домашнє виховання” походить від двох основних початків – дім і виховання. Сутністю багатофакторного процесу виховання, на відміну від навчання, яке озброює дитину системою знань, умінь і навичок, є формування ставлення до оточуючого світу: до живої і неживої природи, до людського суспільства, до самого себе. Таке певне ставлення і визначає сутність вихованої (чи невихованої) людини. Тобто, щоб виховати Людину, слід мимоволі, щодня, в усіх сферах життя і діяльності дитини впливати на формування її адекватного ставлення до оточуючого життя.

Виховання – явище, з одного боку, суспільне, а з іншого – особистісно значуще для кожної людини. Слід

підкреслити, що особливу особистісну значущість, певну неординарність і специфічність якраз і надає підростаючій людині домашнє виховання, стрижнем якого є поняття “дім”, що філософськи розкривається як система ціннісних ставлень до світу речей і предметів, явищ і подій, різних людей, що його населяють, їхніх життєвих позицій, переконань, характерів, історій життя. І, безумовно ж, їхніх педагогічних позицій.

Тож, домашнє виховання для дитини – це і середовище життя (матеріальне й духовне), і система ціннісних ставлень до світу, у якій вона задіяна від народження, а також перше й головне місце досягнення своїх потенційних можливостей.

Саме домашнє виховання, де дитина – пріоритетна цінність, дозволяє реалізувати головну мету гуманістичної концепції виховання – створення умов для самоактивізації особистості, тобто розвитку такої особистості, яка безперервно стурбована своїм більш повним виявленням і розкриттям внутрішніх можливостей – інтересів і схильностей, здібностей, кращих рис характеру.

Сучасне домашнє виховання стає одним із шляхів утілення в життя нової освітньої філософії виховання особистості – особистісно орієнтованого виховання, яке ставить за мету розвиток вищих моральних (або духовних) цінностей особистості, бере до уваги унікальність дитини, її самодостатність, виховує у дитини переживання стосовно світу людей і світу природи, в яких і відбувається саморозвиток і самовизначення людини як особистості. Очевидно, що одним із засобів реалізації особистісно орієнтованої моделі виховання стає гувернерство.

Тож сьогодні існує гостра необхідність якомога швидше підготувати справжніх фахівців-гувернерів, перед якими, поряд із величезною кількістю працівників дошкільних закладів, стоїть серйозне завдання: ростити й гідно виховувати майбутнє нашої держави.

Щороку ряди гувернерів поповнюються випускниками педагогічних закладів, але спостереження

свідчать, що для більшості з них даний фах виявляється непосильним. Не дивлячись на те, що молоді спеціалісти володіють методиками розвитку й виховання дітей, знайомі з новинками літератури, мають різноманітні педагогічні розробки, але ж залишатися щодня на цілий день наодинці з дитиною, захопити її, викликати пізнавальний інтерес - виявляється здатен не кожен.

У сім'ї гувернер залишається наодинці із найскладнішими проблемами. Він і вихователь, і нянька, і музичний керівник, і фахівець із фізкультури, і медсестра. Дитина в сім'ї, як правило, не відчуває дефіциту спілкування із дорослими. Вона задоволена життям, оточена турботою, увагою, ласкою, і їй зовсім не потрібен незнайомий дорослий, з яким прагнуть залишити її рідні. Головне завдання гувернера – побудувати роботу з дитиною так, щоб вона якомога скоріше прийняла дорослого, відкрилася і йшла йому назустріч.

Не менш серйозною вважається і проблема формування спокійних, добрих, поважаючих відносин з усіма дорослими членами сім'ї. Тривалий час дорослі, як і малюк, певним чином стурбовані, слідкують за діями гувернера, прислуховуються до кожного його слова, гостро реагують на все. Кожен прагне зрозуміти, хто вона ця нова людина, якими є її професійні й людські якості, звички, схильності, прагнення. Гувернерові слід уміти знайти своє місце в уже складеному сімейному середовищі.

Так, у свою чергу постають і серйозні питання вирішення проблеми профорієнтаційної роботи щодо спеціальності гувернера та формування професійної спрямованості майбутніх фахівців, тобто бажання застосовувати свої знання, досвід, здібності у сфері обраної професії, а також здійснення педагогічної практики педагога у якості гувернера, під час якої відбувається не тільки вдосконалення практичних умінь із проведення режимних моментів та розвиваючих занять, а й набуття майбутнім фахівцем власного педагогічного досвіду, що остаточно

впливає на прийняття рішення бути (чи не бути), у даному випадку, гувернером.

Поряд із певними знаннями та уміннями, визначеними у кваліфікаційних характеристиках гувернера, що розробляються З.Г.Зайцевою, Є.Г.Сарапуловою, Н.М.Савельєвою, гувернер-практик, на наш погляд, має володіти специфічними уміннями і навичками, де на першому місці повинні бути психологічні навички спілкування з дітьми, тобто тонке відчуття віку, здатність і вміння брати участь у формуванні взаємин. Так, специфічними психологічними уміннями гувернера мають бути:

- відчуття емоційного стану, настрою дитини на основі ледь помітних ознак визначення її душевного стану; делікатне й ненав'язливе формування духовного світу дитини;

- неображаюче ставлення вимог; регулювання оптимального морально-психологічного клімату у сімейному колективі;

- повага гідності маленької людини й громадянина, справедливість і чесність, навіть у тих випадках, коли гостро зачеплене особисте "Я";

- зберігання перед дітьми витримки;

- здатність поділитися з дітьми емоційною палітрою свого серця, захоплювати їх широтою душі, вести у світ прекрасних почуттів і добрих справ, запалювати радістю і внутрішнім горінням;

- готовність визнати свою помилку, а за необхідністю, знайти в собі сили, щоб вибачитися перед дитиною;

- відвертість у спілкуванні з дітьми, стеження, щоб вони не відчували самотності й незатишності серед оточуючих їх людей, здібність відверто радіти із ними, поділяти їхні невдачі, тривоги, горе;

- пріоритетне прагнення виховувати дітей чесними, вольовими, справжніми громадянами Української держави.

Розуміння внутрішнього стану дитини, вплив з метою поліпшення її пізнавального, емоційного, волевого стану дасть гувернерові можливість позбутися деформаційних явищ у взаєминах.

Дитина є найдорожчою істотою у будь-якій сім'ї і, щоб ця істота стала різнобічно й гармонійно розвиненою особистістю, потрібні педагогічні навички, знання вікової психології, море терпіння і безмежна любов. Безумовно, навіть найкраща у світі гувернантка не зможе замінити дитині сім'ю, але ж у її силах уберегти батьків від неминучих помилок у вихованні, що обернеться у подальшому благом для дитини і допоможе створити теплу, дружню атмосферу у домі, забезпечити психологічний комфорт. А це вже запорука майбутнього успіху.

Як засвідчує практика, запит на гувернерів з роками не тільки не зменшується, а зростає пропорційно до підвищення ролі жінок у виробничому, культурному і політичному житті суспільства. Цілком очевидно, що сьогодні назріла необхідність у навчальних закладах готувати гувернерів-фахівців, розробляти спецкурси, курси перепідготовки не лише для педагогів, які залишилися без роботи, а й взагалі для тих, хто готовий (і відповідає вимогам даного фаху) займатися домашнім вихованням підростаючого покоління, створювати програми, вдосконалювати і перевидавати методичні посібники, враховуючи специфіку роботи, здійснювати профорієнтаційну роботу та впроваджувати педагогічну практику для здобувачів фаху гувернера.

Література

1. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн.: Наук.видання.-К.:Либідь, 2003.
2. Теплюк С. Гувернер в семье // Дошкольное воспитание. – 1999. - №5